

Foto: Johan Sävsröm

— Jag övertalade min bror att köpa en lott och på den vann han. Märkligt nog blev jag inbiten spelare men inte brorsan, säger Heitor dos Santos.

...fattiga människor har också rätt att drömma

Även i Moçambique spelar folk på lotterier men här håller man tyst om sin vinst. Eftersom ingen vinnare då syns offentligt är många människor skeptiska mot lotterierna och tror att de är en bluff från statens sida.

I SEXTON ÅR HAR HEITOR DOS SANTOS köpt lotter och lämnat in tips varje vecka. En lott kostar 50 000 meticais, cirka 13 kronor och Heitor köper minst 20 per dragning. När det är storvinster handlar han upp emot 40 stycken. Sen tillkommer lite lotto och stryktips.

Heitor dos Santos är alltså en storspelare i Moçambique och satsar mellan en till tre miljoner (265–800 kronor) i veckan. Samtidigt är han lite av en turknutte och säger sig sammanlagt gått med vinst över åren. Inte för att han vinner så ofta, men två

gångar under 2001, vilket borde vara statistisk omöjligt, vann han högsta vinsten på lotteriet. Två gånger 180 miljoner (cirka 47 000 kr) inom loppet av några månader är inte illa. Men någon rättvisa finns det för sedan dess har det gått trögt. Trots de stora insatserna anser sig Heitor inte vara spelberoende.

– Jag har vänner som är besatta av att spela. De förlorar pengar de egentligen inte har råd med eller så säljer de ägodelar för att kunna spela. När de vinner så njuter de heller inte utan höjer istället insatsen. Det är sjukligt.

I MOÇAMBIQUE FINNS förutom olika lotterier även stryktips med portugisiska matcher samt lotto som direktsänds i tv på lördagar. Så gott som alla spelen sköts av Sojogo, ett företag snarlikt Svenska Spel där staten är delägare. Inkomsterna från spelverksamheten går tillbaka till samhället via olika organisationer och föreningar. En viss del går till att betala och utveckla verksamheten.

Brasilianaren Sergio Smith har nyligen rekryterats till Sojogo från det megapopulära lotteri Moçambique Da Sorte. Det kan jämföras med svenska Bingolotto och har bara fysiska priser, aldrig kontanter. Ja, bara och bara, det går att vinna en splitterny Mercedes för en lott på 70 000 meticais (18 kr). Ursprungligen kommer lotteriet från Brasilien men har spridits till flera andra länder. Numera jobbar Sergio Smith med landets största reklamkampanj någonsin till ett värde av en miljon dollar. Den har nyligen lanserats och enligt Sergio är det ännu för tidigt att bedöma resultatet.

– Problemet här i Moçambique är att ingen vill gå ut offentligt med att de vunnit. Vi behöver vinnare att visa upp för att fler ska spela. I Brasilien är det aldrig något problem. Tvärtom skryter man med vinsten och bjuder alla man känner på fest, säger Sergio Smith.

HEITOR DOS SANTOS BEKRÄFTAR att man i Moçambique håller tyst om vinsten. De gånger han själv vann berättade han bara för de allra närmaste. Han menar att det skulle bli omöjligt att hantera med alla flyktigt bekanta personer som tigger pengar.

– Det handlar inte om att man inte vill hjälpa andra, för det gör vi hela tiden. Men vi har alla våra egna projekt och en lotterivinst vill man njuta av i lugn och ro.

Eftersom ingen vinnare syns offentligt är många människor skeptiska mot lotterierna och tror att allt är en enda stor bluff från statens sida. Vid minst två tillfällen, erinrar sig Heitor, har skraplotterier lanserats och sen gått omkull omgående eftersom ingen trodde på att vinsterna verkligen betalades ut.

Men Heitor dos Santos behöver inte övertygas, han vet personligen att vinster betalas ut. Däremot gillar han inte att gapet mellan högsta vinsten och andrapriset växt. Idag är förstapriset hela 700 miljoner medan andrapristagaren får nöja sig med 30 miljoner, en skillnad på 175 000 svenska kronor. Men ägaren för spelbutiken i centrum håller inte med om att skillnaden är för stor.

— **ALLA I BRANSCHEN VET** att högre vinster ger mer spelande. Vem köper en lott för att vinna andra pris? Ska man drömma kan man lika gärna göra det ordentligt, säger Eva Martins.

1956 började hon som nittonåring att jobba i butiken och vid landets självständighet, då ägarna flyttade tillbaka till Portugal, tog hon över. Nu driver hon den tillsammans med dottern och

fem anställda. Som vit och portugis hade Eva några tuffa år just efter självständigheten. Med tiden övervann hon problemen och har nu stamkunder som varit trogna hennes spelbutik i över trettio år.

– Jag har gråtit både av glädje och av sorg här i butiken. Jag kom in som en ung flicka och nu är jag en gammal tant. 50 år, det är ett liv som jag tillbringat här.

En normal vecka omsätter spelandet hos Eva Martins 500 miljoner meticais men det ökar under långhelger eller när det är jackpott.

Foto: Johan Sävström

Spelbutiker i Sverige tjänar oftast mer på försäljning än spelandet. Men Dona Eva säljer varken tobak eller tidningar, det är bara spel och dobbel för hela slanten.

Somliga anser att det är idiotiskt för människor i ett fattigt land som Moçambique att lägga pengar på tips och spel. Men Heitor dos Santos menar att också fattiga människor har rätt att drömma och lotterier är en chans till att uppfylla drömmarna.

– Kanske väljer vissa bort kycklingen för att enbart leva på ris en vecka och istället köpa en lott. Då har de i alla fall drömmen kvar. Jag tycker det är helt okej.

JOHAN SÄVSTRÖM